

RAT U KOREJI

M. A. P.: **TENKOVI U KOREJI**

Dosada ni u našoj literaturi, a koliko nam je poznato ni u stranoj, ne postoji opsežnija studija o dejstvu tenkova u Koreji. U ovom članku sam pokušao da dam jednu cjelovitiju sliku o upotrebi tenkova u Koreji, koristeći se pritom dosada objavljenim izvještajima u našoj i stranoj literaturi i štampi. Članak je uglavnom težio da obuhvati neka opšta pitanja koja su od interesa za sve rodove vojske, dok mnoga druga pitanja, koja više interesuju specijalno tenkovski rod, nisu obuhvaćena.

Koreja je planinsko poluostrvo između Žutog i Japanskog Mora dužine oko 800, a širine oko 200 km. Veliki planinski lanci sa strmim padinama pružaju se sa sjevera na jug, uglavnom duž istočne obale Koreje. Planine su sa oštrim vrhovima, slične planinama alpskog sistema.

Veći dio Koreje je ogoleo, a većih šumskih kompleksa ima samo u Sjevernoj Koreji. Većih ravnica nema, a ono malo njih koje postoje, pretvorene su u pirinčana polja sa visokim i strmim nasipima koji predstavljaju jake prepreke za kretanje.

Komunikacija ima malo i sve one vode uglavnom duž zapadne obale. Kretanje van komunikacija je otežano.

Koreja je u tenkovskim kartama bila crno šrafirana, kao zemlja neupotrebljiva za tenkovske jedinice. Evo šta o samom zemljištu kaže jedan učesnik u borbama u Koreji: »Koreja ni tamo gdje je najprolaznija nije povoljan teren za tenkove. Samo u nekim predjelima koji su međusobno daleko razbacani može se naći toliko ravničastog zemljišta sa dovoljno tvrdim tlom na kome se može razviti jedna tenkovska četa, a izuzetno i tenkovski bataljon. Čak i na tim malobrojnim *tenkovskim ostsjecima*, mogućnost prodiranja je toliko ograničena da se razvijanje ma i jednog tenkovskog bataljona ne isplati.« (Potpukovnik Viliem C. Martin iz 24 američke pješ. divizije, koja se nalazi u Koreji).

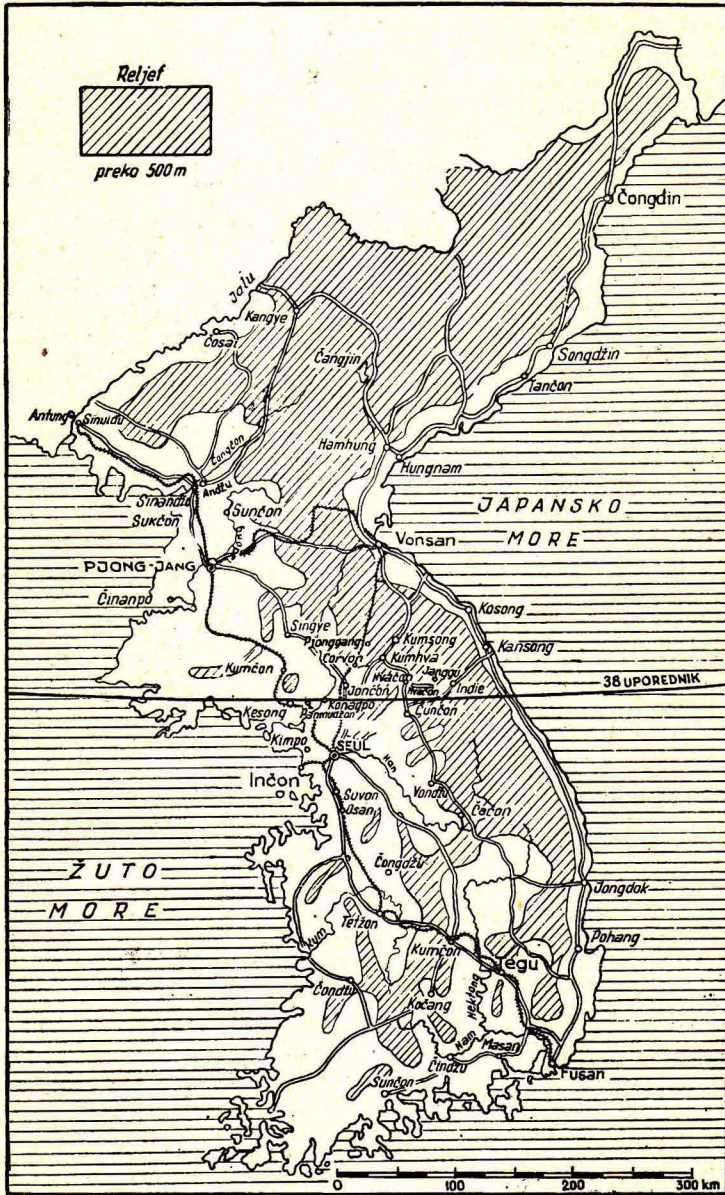
I pored ovako teškog zemljišta Koreja je postala tenkovsko bojište gdje se još uvijek bore prilično jake tenkovske snage.

*

Dejstvo sjeverokorejskih snaga. — 25 juna 1950 sjeverokorejske snage prešle su iznenada, bez objave rata, 38 *uporednik* koji je predstavljao granicu između Sjeverne i Južne Koreje i upale u Južnu Koreju u cilju da je »oslobode« i stvore jedinstvenu republiku Koreju. Jačina sjeverokorejskih snaga iznosila je oko 80.000 ljudi sa oko 200 tenkova.

Koristeći se iznenađenjem,¹⁾ sjeverokorejske snage su ubrzo razbile Južnokorejce i otpočele sa brzim nadiranjem na jug. Glavni elemenat uspjeha Sjeverokorejaca predstavljali su tenkovi. Južnokorejci su bili nemoćni da im se odupru i govorili su: »Šta mogu Sing-Man-Rijevi jadni pješaci protiv ovih Kim-Ir-Senovih čudovišta«. Raširila se fama da Sjeverokorejci dejstvuju sa tenkovima *JS — III — Josif Staljin* kojima ne može naškoditi nikakvo PT oruđe. Kao što se vidi, uspjeh sjeverokorejskih tenkova treba pripisati, pored ostalog, i psihološkom dejstvu koje su izazvali kod Južnokorejaca.

¹⁾ Vidi »Vojno delo« br. 1 i 2/53 — *Rat u Koreji*.

Koreja

Koje su bile osnovne karakteristike vođenja borbe sjeverokorejskih snaga? — To su, uglavnom bili: vođenje borbe u uslovima vazdušne nadmoćnosti neprijatelja; masovna upotreba pješadije u cilju zamjene nedostajućih tehničkih sredstava; dobra i efikasna upotreba sopstvene artiljerije; većina pokreta i znatan dio ofanzivnih operacija vršili su se noću; i velike teškoće u snabdevanju — zbog nedostatka transportnih sredstava.

Svoje tenkove su Sjeverokorejci uglavnom upotrebljavali za neposrednu podršku pješadije. Zbog ovoga je tempo operacijama davala pješadija, a ne tenkovske jedinice. Postavlja se pitanje zašto Sjeverokorejci nisu upotrijebili svoje tenkove za eksploataciju uspjeha, tj. za pretvaranje taktičkog uspjeha u operativni, kao i za samostalna dejstva u operativnoj dubini, što bi bilo u duhu sa sovjetskom doktrinom o upotrebi tenkova. Osnovni razlozi za ovo bili su vjerovatno: a) mali broj tenkova, tj. nepostojanje većih tenkovskih formacija (najveća formacija, upotrebljena u Koreji od Sjeverokorejaca, bio je tenkovski puk); b) težak teren koji bi otežao upotrebu većih oklopnih snaga; c) nedostatak oklopne pješadije koja bi pratila brzo prodiranje tenkova i d) vazдушna nadmoćnost neprijatelja koja je otežavala upotrebu većih tenkovskih formacija.

Osnovni elemenat uspjeha sjeverokorejskih tenkova pretstavlja iznenađenje. Kao što je već rečeno, vladalo je opšte mišljenje da je Koreja zemljište potpuno neupotrebljivo za dejstvo tenkova i njihova pojava i na takvom terenu bila je prvi elemenat iznenađenja. Drugi elemenat iznenađenja bila je pojava nadmoćnijeg tenka T-34. Iako je ovo stari sovjetski tenk iz 1941, on je bio znatno nadmoćniji od američkog tenka *Sherman* i skoro redovno ga je pobjeđivao. Najzad, treći elemenat iznenađenja bila je činjenica da su se bestrajni topovi 57 mm i bazuke 60 mm, koje su pretstavljale osnovu PT odbrane Južnokorejaca, pokazali prilično neefikasni u borbi sa tenkovima T-34.

Uspješno dejstvo sjeverokorejskih tenkova, u uslovima potpune vazdušne nadmoćnosti protivnika, ima se uglavnom zahvaliti odličnom maskiranju. Pored toga što su se pokreti vršili uglavnom noću, za maskiranje su korišćena i mnoga druga sredstva i metode. Kao karakterističan primjer navodi se da su Sjeverokorejci svoje tenkove često maskirali u pojedinim selima na taj način, što su sa tenkom razvaljivali jedan zid od kuće, a potom smještali tenk u kuću. Zbog vrlo dobrog maskiranja sjeverokorejskih tenkova, američki avijatičari bili su prinuđeni — kako oni kažu — da tuku svaki cilj koji se kreće. Tako im se češće dešavalo da tuku neka kola sa senom, koja vuku volovi, a kada seno izgori onda su tek vidjeli da je pod njima bio tenk. Dolazak američkih teških tenkova *Pershing* i *Patton*, kao i pojačanje PT odbrane upotrebom bazuke 88 mm, uspostavili su ravnotežu u tenkovskim snagama.

Analizirajući dejstva sjeverokorejskih tenkova vidi se da i pored postignutih uspjeha tenkovi nisu dali ono što su mogli dati. I pored teškog terena i vazdušne nadmoćnosti neprijatelja, postojale su mogućnosti za brzu eksploataciju uspjeha koji je postignut razbijanjem južnokorejskih snaga. Da su Sjeverokorejci formirali brze goneće odrede, sastavljene od tenkova i motorizovane, ili još bolje, *oklopne pješadije*, pitanje je da li bi Amerikanci uspjeli da osujete invaziju Južne Koreje. Što do ovog zaista nije došlo ima se uglavnom zahvaliti politici Sovjetske vlade i njenoj pogrešnoj procjeni situacije da ne postoji mogućnost brze i efikasne intervencije snaga Ujedinjene komande.

Kao zaključak iz dejstva sjeverokorejskih tenkova moglo bi se reći sledeće:

— u smislu šire zone operacija, praktično nema neprolaznog terena za dejstvo tenkova — postavlja se samo pitanje da se ono najpravilnije saobrazi zemljištu;

— iznenađenje u dejstvu tenkova igra prvorazrednu ulogu. Ako se uopšte može reći da je iznenađenje pola uspjeha u borbi, onda se za tenkove može sa pravom reći da čine tri četvrtine uspjeha;

— dejstvo tenkova je moguće i u uslovima vazdušne nadmoćnosti neprijatelja, ako se preduzmu sve moguće mjere maskiranja i ako se to dejstvo prilagodi ovakvoj situaciji.

Dejstvo južnokorejskih snaga²⁾. — Prodor sjeverokorejskih tenkova preko 38 paralele zatekao je Južnokorejce uglavnom bez tenkova. Sjeverokorejskim tenkovima protivstavljeni su bestrzajni topovi 57 mm i bazuke 60 mm koji su se, kao što smo vidjeli, pokazali nedovoljno efikasni u borbi sa tenkom T-34. Stoga je Makartur iz Vašingtona hitno zatražio bazuke 88 mm. 14 dana posle upućenog poziva bile su bazuke 88 mm u Koreji. Moderan sistem dotura brzo je savladao otstojanje od 10.000 km.

Početkom drugog mjeseca borbe počeli su da pristižu u većem broju i američki tenkovi. Prvo su stigli tenkovi *Sherman*, ali pošto su oni pretrpjeli neuspjeh u borbi sa T-34, ubrzo za njima stigli su i tenkovi *Pershing* i *Patton*, koji su toj borbi bili dorasli.

Južnokorejci su svoje tenkove upotrebljavali uglavnom za neposrednu podršku pješadije. Svaka borbena grupa, počevši od one jačine jedne čete, imala je u svome sastavu tenkove. To je proizilazilo iz formacija američke divizije, po kojoj svaka divizija ima po jedan tenkovski bataljon, a svaki pješadiski puk po jednu četu. Normalni način upotrebe bio je da se divizijski bataljon djeli na pješadiske pukove, s tim što se nešto tenkova zadržava u rezervi divizije. Pukovska tenkovska četa obično se dijelila na pješadiske bataljone.

U napadnim operacijama tenkovi su se uglavnom upotrebljavali za sledeće zadatke:

— uništavanje neprijateljskih bunkera i ostalih vatreneih tačaka na prednjem kraju; podršku pješadije u toku prodiranja i eksploataciju uspjeha postignutog od strane pješadije u taktičkim razmerama. (Primjer dejstva prilikom uspostavljanja veze između 8 američke armije i jedinica koje su sa mostobrana kod Inčona nadirale ka jugu.)

U toku nastupanja tenkovi su se normalno kretali dolinama, a pješadija grebenima. Teži se uvijek da se tenkovima izvrši napad u bok i pozadinu neprijatelja, da se neprijatelj okruži a potom uništi. Za vrijeme napada tenkovi se obično dijele u dvije grupe. Dok jedna grupa napreduje, druga je potpomaže. Kad god ima mogućnosti tenkove treba upotrebljavati masovno (što je osnovni elemenat njihovog uspjeha). Ta masovnost u Koreji može biti izražena i jačinom jedne čete tenkova. Princip je upotrijebiti najveću masu tenkova koju dotični teren može da primi. U napadu se često iznenađenje postizalo time što su tenkovi upotrijebljeni na najtežem terenu, tamo gdje se neprijatelj najmanje nadao. (Možda zato nije pretje rana izjava generala Davida Bara, komandanta 7 divizije, koji kaže: Ne postoji teren koga tenkovi ne mogu savladati.)

Za vezu između pješadije i tenkova vrlo korisnu primjenu su našla individualna platna, koja borci u prvim redovima nose na leđima. Čak su primjenjivana i fluorescentna platna za raspoznavanje u noćnim borbama. Dalje, vrlo korisnu primjenu za vezu između pješadije i tenkova imao je i telefon pričvršćen na samom tenku, koji je omogućavao stalnu telefonsku vezu u toku borbe.

Pored ovih sredstava veze, vrlo uspješno se primjenjuje postavljanje zajedničkog komandnog mjesta za komandanta pješadiske i tenkovske jedinice. Navode se kao vrlo uspješni primjeri dejstva 64 tenkovskog bataljona i 3 bataljona 65 puka, čiji su komandanti imali zajedničko komandno mjesto na komandnom tenku. Pored svoje posebne radiomreže, pješadiske čete bile su uključene i u tenkovsku mrežu, tako da je pješadija mogla svakoga momenta da pozove tenkove. Pored radio-veze korišćena je i telefonska veza pomoću telefona Fe-8 koji se nalazio na samom tenku.

Iskustvo iz Koreje opet je pokazalo da izviđanju zemljišta treba pokloniti posebnu pažnju. Vrlo često se dešavalo da je po karti zemljište izgledalo prolazno za tenkove, a nakon izviđanja se utvrđivalo da je ustvari neprolazno. (Navodi se nekoliko primjera gdje su se tenkovi zaglibili u pjeskovito i blatno zemljište, zbog toga što nije blagovremeno izvršeno izviđanje.)

Drugi svjetski rat je pokazao neophodnu potrebu da pješadija koja prati tenkove prilikom njihovog prodiranja u dubini položaja, mora da bude na oklopnim transporterima. To iskustvo potvrđuje i Koreja. Tipičan primjer za to je dejstvo

²⁾ Pod južnokorejskim snagama podrazumevaju se sve snage koje se bore pod zastavom Ujedinjenih nacija.

borbene grupe »Krombez« u Čip-Jang-Niju³⁾). U rejonu Čip-Jang-Nija bio je opkoljen 23 pješadski puk iz 2. divizije. Komandant 9 korpusa naredio je 5 tenkovskom puku da krene u pravcu opkoljenog puka i da mu pomogne pri probijanju iz okruženja. Za izvršenje ovog zadatka komandant 5 tenkovskog puka formirao je borbenu grupu sastava dvije čete tenkova i jedne čete pješadije, koja je trebalo da se probije do opkoljenog puka. Pješadija je trebalo da se prevozi na tenkovima kao tenkovski desant. Pokret je imao da bude izvršen komunikacijom koja je bila tučena sa okolnih visova.

Borbena grupa je uspješno izvršila svoj zadatak. Međutim, na tenkovima je došlo na cilj svega 23 pješaka, a od toga 13 ranjeno. Posle izvršenog zadatka komandant odreda tvrdio je da bi sa oklopnom pješadijom mnogo brže izvršio zadatak i to sa 80% manje gubitaka.

Ovaj primjer, kao i mnogi drugi, pokazuje da tenkovske desantne jedinice ne mogu igrati ulogu oklopne pješadije. Pješadiske jedinice, korišćene kao deo tenkovskih jedinica za dublje prodore u neprijateljsku pozadinu, moraju biti opremljene sopstvenim oklopnim transporterima.

Pokazalo se da je u sadejstvu pješadije i tenkova veoma važan uslov da pješadija poznaje mogućnosti tenkovskih jedinica i da se ovim jedinicama postavljaju zadaci koji odgovaraju njihovim mogućnostima. Navode se primjeri kako su neki komandanti upućivali pojedine tenkove na izvršenje izvjesnih zadataka same putevima, a posle su se čudili kada se ti tenkovi nisu vratili. Drugi su postavljali tenkove u zasede na komunikacijama, same i bez pješadiskog obezbjeđenja. Ovo je naročito dolazilo do izražaja u noćnim borbama, kada se od tenkova ponekad zahtjevalo izvršavanje nemogućih zadataka. Bilo je, naprimjer, i ovakvih naređenja: »Deder, komandiru tenka, raščisti mi ono selo pred nama«, itd.

U toku pokreta, za obezbjeđenje pojedinih kolona pokazalo se kao vrlo korisno da se tenkovi rasporede duž kolone, jer je tako obezbjeđuju od iznenadnih neprijateljskih napada sa bokova i iz pozadine. U Koreji je ovaj način upotrebe tenkova redovno primjenjivan, naročito zbog dejstva protivničkih partizanskih snaga.

Pored ovih osnovnih načina upotrebe, tenkovi su se upotrebljavali i za razne druge zadatke. Tako su, naprimjer, oni često korišćeni za prebacivanje minobacača po bojnou polju, kada to posada ovih nije mogla učiniti bez pomoći tenka. Tenkovi su se upotrebljavali i za prebacivanje pješadije preko plićih rijeka koje pješadija nije mogla sama da pređe. Sve ove, kao i druge zadatke, tenkovi su uspješno izvršavali. A ono što je najvažnije to je da je čak i samo prisustvo tenkova u pješadiskim jedinicama znatno podizalo ofanzivni duh i pouzdanje pješaka. Izraz osjećanja pješadije prema tenkovima jeste izjava komandanta 1. bataljona 3 puka američke pomorsko-desantne pješadije koji veli: Tenkovi su sjajni drugovi pješaka u borbi.

Pored efikasne upotrebe tenkova u napadu oni su se u Koreji sa uspjehom koristili i u odbrani. U odbrani su uglavnom izvršavali slijedeće zadatke: borbeno obezbjeđenje; kao nepokretne vatrene tačke na prednjem kraju odbrane; kao tenkovska rezerva i za držanje važnih zemljišnih objekata do pristizanja glavne pješadiskih snaga. Tenkovi su odbrani davali ofanzivni duh. Oni su često preduzimali protivnapade. Karakterističan je primjer dejstava A čete 72 tenkovskog bataljona u odbrani Kapjonga, gdje je ta četa, vješto kombinujući napad i odbranu, izbacila iz stroja 800 neprijateljskih vojnika, dok je sama pretrpjela minimalne gubitke.

Tenkovi su se vrlo uspješno upotrebljavali u zaštitnicama prilikom izvođenja oštupnih maršmanevara. Naročito su dolazili do izražaja u rušenju i zaprečavanju pojedinih tesnaca, stvarajući na taj način potrebno vrijeme za oštupanje glavnine.

Primjenjivana su vrlo često noćna dejstva, a kod Sjeverokorejaca to je bio skoro redovan način dejstva. Kao što je poznato, za borbu noću je najvažnije da se još po danu izvrše detaljne pripreme. Pored toga, u noćnim borbama se pokazalo kao vrlo korisno da komandir tenka ne zatvara svoj kapak već da osmatra

³⁾ *Armor* — juli-avgust 1952 godine.

iz kupole. Smatra se da je korisnije da komandir tenka komanduje i osmatra neprijatelja, nego da gađa iz svog mitraljeza. Ovo se često primjenjivalo i u dnevnim borbama.

Kao zaključak o upotrebi tenkova od strane južnokorejskih snaga moglo bi se reći sljedeće:

— tenkovi su upotrebljavani isključivo za podršku pješadije i u tijesnom sadejstvu sa njom; kao izraziti način korišćenja tenkova jeste stvaranje *borbenih grupa* za svaki borbeni zadatak, sastavljenih uglavnom od pješadije, tenkova i inžinjerije; primjećeno je prilično slabo sadejstvo između tenkova i ostalih rodova, a naročito pješadije, tenkova i avijacije; najzad, osjetio se nedostatak oklopne pješadije što je onemogućavalo efikasniju upotrebu tenkova za izvršenje zadataka u dubini neprijateljske odbrane.

PT odbrana i tenkovi. — U prvoj fazi rata u Koreji, za vrijeme prve sjeverokorejske ofanzive, PT odbrana Južnokorejaca bila je vrlo slaba. Njen skelet su činili bestrajni topovi 57 mm i bazuke 60 mm. Međutim, u borbi sa tenkovima T-34, ova oruđa su se pokazala neefikasna. U ovakvoj situaciji bazuka 60 mm brzo je zamjenjena sa bazukom 88 mm (koja na 150 m probija oklop 180 mm). Bestrajni top 57 mm zamjenjen je sa istim takvim topom 105 mm koji gađa sa džipa, a na 500 m probija oklop od 250 mm. Pošto je avijacija Sjeverokorejaca bila vrlo slaba, za gađanje tenkova upotrebljavala su se i PA oruđa. Kao vrlo efikasno pokazalo se oruđe M-19 (40 mm) koje je zbog velike brzine gađanja (200 metaka u minutu) kidalo tenkovske gusjenice, a ponekad odvaljivalo i čitave kupole.

U nedostatku efikasnih PT sredstava u prvoj fazi rata, glavni teret borbe protiv sjeverokorejskih tenkova pao je na avijaciju. Avijacija je uglavnom djelovala na tenkove raketama i napalm bombama. Koliko su se ova dejstva pokazala efikasna ne može se tačno zaključiti, ali je činjenica da ona nisu mogla zaustaviti sjeverokorejske tenkove.

Isto je tako karakteristično da su južnokorejske snage u prvoj fazi rata bile vrlo slabo obučene u upotrebi PT mina. Pokazalo se kao neophodno da se sve trupe obuče u postavljanju PT mina, kao i da PT mine treba postavljati u nekoliko pojaseva po dubini. Naime, Sjeverokorejci su djelovali masovno i obično su žrtvovali prvi val tenkova za pravljenje prolaza u minskim poljima. Najzad, kao vrlo važno PT sredstvo, ako ne i najvažnije, bio je tenk. Iskustvo iz Drugog svjetskog rata o njegovoj važnosti kao PT oruđa potvrđeno je i u Koreji. Često su tenkovi bili skelet PT odbrane i rješavali sudbinu neprijateljskog tenkovskog napada.

Šta je novo dala PT odbrana u Koreji? Odgovor je da nešto naročito novo nije dato. Sva sredstva su uglavnom već bila poznata i upotrebljavana u Drugom svjetskom ratu, a samo su neka od njih usavršena i pojačana. Međutim, Koreja je razbila mit o tome da bazuke i tzv. kumulativno zrno znače kraj tenkovima. Uglavnom se svi izvještaji slažu u tome da je bazuka vrlo efikasno sredstvo protiv tenkova, ali samo u tesnacima, uskim prolazima i teškoprolaznom planinskom zemljištu, dok je na ravničastom pokazala znatno slabije rezultate. Izgleda da se Ružeron više zaneo bazukama i kumulativnim zrnima kada kaže o njima: »To su izvrsna PT sredstva koja će sama učiniti kraj tenkovima onakvim kakvi su sada«. Izgleda da je zaboravio da doda kako ni tenkovi neće ostati vjerovatno onakvi kakvi su sada.

Kakav bi se mogao izvući zaključak iz organizacije PT odbrane u Koreji u vezi sa tenkovskim dejstvima? Prije svega pokazalo se da je PT odbrana složeno pitanje koje ne zavisi samo od jednog sredstva pa ma kako ono bilo efikasno. Bazuka i kumulativno zrno ne mogu sami riješiti pitanje PT odbrane. Umešnom kombinacijom svih raspoloživih PT sredstava i mjera borbenog obezbjeđenja, saobrazno konkretnoj situaciji, mogu se postići zadovoljavajući rezultati. Da li to znači da PT odbrana može da zaustavi tenkove u potpunosti i da spriječi njihovo dejstvo? Svakako ne. Jer, bilo bi potpuno nepravilno smatrati da se jedno sredstvo razvija, a drugo ne. Istorija je pokazala da je pojava nekog novog sredstva izazvala i pojavu nekog protiv sredstva. To potvrđuje u punoj mjeri i Koreja. Pojačanoj PT odbrani protivstavljeno je tijesno sadejstvo između tenkova i pješadije. Pješadija je postala neophodna tenkovima, kao što su i tenkovi neophodni pješadiji.

Potpuni zaključak o rezultatu borbe tenkova i PT sredstava ne bi se mogao dati jer Korejski rat, s obzirom na svoje specifičnosti, nije izneo na ratnu pozornicu sve ono što je postignuto i u pogledu tenkovske tehnike i PT odbrane.

Tenkovska tehnika. — Sjeverokorejci su uglavnom upotrebljavali sovjetske tenkove T-34. To su stari tenkovi iz Drugog svjetskog rata. Njihova serijska proizvodnja u Sovjetskom Savezu počela je 1939 godine. U početku on je imao top od 76 mm, oklop od 70 mm i motor od 500 KS koji mu je omogućavao brzinu od oko 53 km na čas. Pri kraju Drugog svjetskog rata izrađena su dva nova tipa T-34, kod kojih je top 76 mm zamijenjen sa topom 85 ili 100 mm. Sadašnji tenkovi u Koreji su uglavnom T-34 sa topom od 85 mm i to najstariji modeli iz Drugog svjetskog rata. O pojavi nekih drugih tipova tenkova nema zasada nikakvih podataka.

Južnokorejci uglavnom upotrebljavaju američke tenkove M4 Sherman. Ovi su tenkovi isto tako iz Drugog svjetskog rata i oni su činili osnovu tenkovskih snaga Američke armije. Ovaj tenk je težak 34 tone, ima top od 75 mm, oklop od 51 mm i motor od 500 KS koji mu omogućava brzinu od 45 km na čas. Pored ovoga srednjeg tenka Južnokorejci upotrebljavaju i teže američke tenkove tipa Pershing i Patton. Prvi ima 43 tone, top od 90 mm, oklop 75 mm, »Sermanov« motor od 500 KS i razvija brzinu od 50 km na čas.

Patton predstavlja usavršenog »Peršinga«. Oklop i naoružanje ostali su isti, brzina mu je 48 km, a motor je povećao snagu na 810 KS. Svi ovi tipovi tenkova upotrebljeni u Koreji, već su zastareli, jer je poznato da Amerikanci imaju već znatno bolje tenkove M-47 i M-48 Patton, a vjerovatno je da i Sovjeti imaju usavršene tipove T-34.

Prvi susreti tenkova T-34 i Sherman pokazali su da je T-34 nadmoćniji tenk; naime, on je u borbi pobjeđivao »Šermana« (u tome se uglavnom slažu i svi komandanti južnokorejskih snaga).

Koje su to karakteristike T-34 koje ga čine boljim od »Šermana«¹⁾? Prije svega, top tenka T-34 ima početnu brzinu od oko 900 m/sek, dok »Šerman« ima početnu brzinu 780 m/sek. Zbog ovoga, top tenka T-34 ima veću tačnost gađanja, veću probojnu moć i veći domet. Tenk T-34 ima deblji i bolji oblik oklopa koji čini da zrna često rikoštiraju, ukoliko ne udaraju pod uglom od 90°. Visina T-34 iznosi 2,35 m, a »Šermana« 2,80 m, te zbog toga T-34 predstavlja znatno manju metu. Zbog svih ovih prednosti posada tenka T-34 mogla je da gađa sa većih otstojanja i sa više uspjeha. Dovoljan je bio jedan direktan pogodak pa da »Šerman« bude izbačen iz stroja. Analizirajući borbu između tenka T-34 i »Šermana« i pored neospornih izvjesnih konstruktivnih prednosti koje ima T-34, ne smemo izgubiti iz vida i znatne slabosti američkih posada u prvoj fazi rata. Znatna broj posada bio je nedovoljno obučen u gađanju. Navode se primjeri da je bilo čitavih tenkovskih četa u kojima posade još nisu bile opalile nijedan metak iz tenkovskog topa. Vozači tenkova nijesu bili dovoljno obučeni za vožnju u teškim terenskim uslovima. Sve je ovo znatno doprinelo da se konstruktivnim prednostima T-34 davao mnogo veći značaj nego što to ustvari zaslužuju. Međutim, odlično obučene posade »Šermana« mogu se uspješno boriti ne samo protiv T-34 već i protiv boljih tenkova.

Tenkovi Pershing i Patton bili su uglavnom jednaki tenku T-34, te je sa njihovim dolaskom uspostavljena ravnoteža u kvalitativnim osobinama tenkova.

Rat u Koreji isto tako je pokazao da samo jedan tip tenkova ne može rešavati sve zadatke koji se u ratu mogu postaviti. Jasno je da osnovu tenkovskih snaga čine srednji tenkovi, ali da pored njih treba imati i lake i teške tenkove. U Koreji se naročito osjećala oskudica u lakim tenkovima — za zadatke izviđanja, održavanja veze i obezbjeđenja, tako da su se za izvršenje ovih zadataka često i bez potrebe morali žrtvovati srednji tenkovi.

Nedostatak pogodnih oklopnih transportera, naoružanih teškim mitraljezima i lakim topovima za pješadiju koja prati tenkove, ispoljava se u sve oštrijoj formi. Oni su neophodni ne samo za prebacivanje pješadije, već i za vodenje borbe sa samih transportera — u toku pokreta.

¹⁾ Podaci uzeti iz knjige *Les Enseignements de la guerre de Corée*, par Camille Rougeron. U međuvremenu je izašao prevod ove knjige, u izdanju »Vojnog dela«.

Od tenkova za specijalne svrhe, u Koreji je zbog teškog terena najveću primjenu našao *tenk-dozer*¹⁾. Ističe se da i najmanja kolona tenkova ne bi smjela biti bez tenka - dozera.

Kada se govori o tenkovima u Koreji, mora se imati u vidu da je Korejski rat specifičan rat i da u njemu nije prikazano ni izdaleka sve ono što se priprema za odlučan obračun. Ono što je prikazano nije dovoljno za donošenje nekih sigurnih zaključaka. Pa, ipak, iskustva iz Koreje donekle nam pokazuju kakav bi trebalo da bude tenk sutrašnjice.

Većina učesnika je mišljenja da brzina tenka ima prednost nad okloпом i da treba tražiti da se tenku poveća njegova manevarska sposobnost. Treba težiti da se profil tenka što više smanji da bi se mogao što bolje maskirati i da bi predstavljao što manju metu na bojnopolju. (Kamij Ružeron čak predviđa tenk vrlo malih dimenzija, koji bi vozio jedan čovek ležeći u tenku.) Treba povećati moć naoružanja, kao i tačnost gađanja. Obavezno bi trebalo svakog vozača snabdjeti naočarima sa infracrvenim zracima za lakše dejstvo noću. Za rješavanje svih ovih pitanja postoje različiti predlozi. Lidel Hart, naprimjer, predlaže motor sa hidrogen-peroksidom za pogon; naoružanje tenka bi se sastojalo iz bestrajnog topa ili raketa koji bi se nalazili spolja, a opaljivali bi se automatski iznutra. Sta će se od ovih ideja ostvariti, pokazaće bliža i dalja budućnost.

*

Zaključak — Rat u Koreji ima specifičan karakter i u njemu nijedna od ratujućih strana nije iznijela na poprište sve svoje adute, niti angažovala svoje krajnje mogućnosti. Prema tome, taj »ograničen« rat ne mora i ne može pružiti pravu sliku eventualnog budućeg sukoba svjetskih razmjera. Pa ipak, iskustva iz toga rata su poučna i sve armije će se truditi da ih što bolje prouče i iskoriste. To važi svakako i za dejstvo tenkova, kao i PT odbranu.

Na osnovu svega što je dosada rečeno u ovom članku, o uslovima, rezultatima i nedostacima u pogledu dejstva tenkova i PT odbrane mogli bi se donijeti ovakvi zaključci:

1) Savremene armije prije svega moraju pravilno shvatiti značaj i ulogu tenkova u eventualnom ratu i svoje tenkovske snage tako organizovati i ojačati da ispune zadatke koji se od njih očekuju.

2) Savremena PT odbrana je znatno ojačana. Za uspješnu upotrebu tenkova — u uslovima takve PT odbrane — potrebno je da se tenkovi i dalje konstruktivno usavršavaju (povećanje manevarske sposobnosti, smanjenje profila, bolji kvalitet oklopa itd.). Pored toga, savremenoj PT odbrani treba suprotstaviti još čvršće sadejstvo pješadije i tenkova. Kao što su tenkovi neophodni pješadiji, tako je i pješadija danas potrebna tenkovima; ona je ta koja im omogućava »neprekidan« pokret u uslovima savremene PT odbrane.

3) Danas se praktično ne može govoriti o zemljištu koje je potpuno neprozirno za tenkove. Može se govoriti samo o teže i lakše prolaznom zemljištu, koje će više ili manje uticati na dejstva tenkova. Pri tome su važne dvije činjenice: prvo, da se ne potcjenjuju mogućnosti dejstva neprijatelja i po težem terenu i drugo, da se iskoristi mogućnost iznenađenja (nepovoljno zemljište) i da se u borbi upotrijebe tenkovi tamo gdje se neprijatelj najmanje nada. (Za ovo i mi imamo svojih lijepih iskustava iz dejstva Prve tenkovske brigade u Mostarskoj operaciji, a i u drugim dejstvima naših tenkova u NOR-u.)

4) Koreja je pokazala da treba posvetiti punu pažnju mjerama maskiranja. Pri pogodnom zemljištu, ono je znatno olakšano.

5) Potrebno je posvetiti punu pažnju obuci tenkovskih posada. Artiljerci u tenku moraju biti tako izvežbani da oni uvijek budu ti koji će ispaliti prvi metak na neprijatelja, jer je u tenkovskoj borbi princip da ko prvi ispali metak taj je pobjednik. Poligoni za obuku tenkista ne smiju biti u ravnici već na teškom i ispresecanom terenu. Za obuku vozača ne bi trebalo štedeti gorivo, jer ona izreka koja važi za pješadiju »više znoja, manje krvi« u punoj mjeri se može ovdje promijeniti

¹⁾ Tenk-dozer je ustvari tenk buldožer za izvođenje zemljanih radova na putevima.

u više goriva, više vožnje, manje krvi. Obučenosť posada je onaj element koji će omogućiti da se i sa slabijim materijalom tuče tehnički nadmoćniji neprijatelj.

6) Sadejstvo pješadije i tenkova, kao i ostalih rodova, od prvorazredne je važnosti. To sadejstvo treba neprekidno vježbati u miru, a isto tako i u ratu prije svake operacije ili kad god za to postoji mogućnost. Treba razviti povjerenje pješaka prema tenkisti, kao i tenkiste prema pješaku.

7) Treba izvježbati posade u noćnim dejstvima i ova koristiti kad god za to postoje mogućnosti. Upotreba uređaja sa infracrvenim zracima znatno će ih olakšati.

8) Tenkove upotrebljavati masovno kad god za to ima mogućnosti. Ta masovnost mora biti onolika koliko to maksimalno dozvoljava dato zemljište.

9) Kao što je već rečeno, treba raditi na konstruktivnom usavršavanju tenka koji bi na račun oklopa imao veću brzinu, veću manevarsku sposobnost i pretstavljao malu metu. Tenk bi trebalo da ima jako naoružanje i da bude opremljen sredstvima za noćno kretanje.

*

U pogledu upotrebe i načina dejstva tenkova, rat u Koreji nije u cjelini dao neke naročite novosti, koje bi uticale na izmjenu postojećih pravilskih odredaba. Međutim, za one koji proučavaju rat u Koreji, interesantno je kako su se pojedine pravilske odredbe o upotrebi tenkova pokazale u praksi, kakve su greške činjene u njihovoj primjeni i šta treba učiniti da se te greške izbjegnu. I dalje, rat u Koreji je još jednom nedvosmisleno pokazao svu neosnovanost tvrdjenja pojedinih pisaca da su tenkovi »odigrali svoju ulogu«. Takav način prilaženja pitanju upotrebe tenkova i njihove uloge u savremenom boju neprihvatljiv je. Pitanje svakoga roda vojske treba posmatrati dijalektički, u njegovoj jedinstvenosti sa ostalim rodovima vojske, smatrajući da će se i tenkovi dalje razvijati kao što se razvijaju i drugi rodovi vojske. Tvrditi danas da će bazuka i kumulativno zrno otjerati tenk sa bojnog polja, isto je kao kad bi se tvrdilo da je pojava vatrenog oružja trebalo da otjera pješaka sa bojnog polja. Sve se u svijetu mijenja i razvija. Kako će izgledati budući rat ne može se ni izdaleka tačno predvidjeti. Mi možemo donositi realne zaključke samo o onome što je bilo, ili što postoji, a sve ono što će tek biti ostaje samo hipoteza.

ОБАВ ЕШТЕЊЕ

„Мала војна библиотека“ ускоро даје у штампу

„Организација и рад позадине ратних јединица“

рад групе наставника ВВА ЈНА

Књига ће врло добро послужити приликом спремања за испите не само официрима позадине, већ и официрима родова војске. Моле се војне поште и појединци да доставе колики им је број књига потребан да би Завод могао да одреди тираж.